

Opmerking vooraf: dit correctieadvies vervangt het correctievoorschrift van het College voor Toetsen en Examens niet. Het officiële beoordelingsmodel van het CvTE dient te allen tijde te worden gevolgd. Dit correctieadvies biedt alleen houvast bij de correctie van open vragen en de vertaling. Het is vooral bedoeld voor punten waarbij interpretatieverschillen van het beoordelingsmodel tot onduidelijkheid kunnen leiden of om de reikwijdte van de opmerking in het beoordelingsmodel 'woorden van overeenkomstige strekking' te illustreren.

Algemene opmerkingen:

- Een kennelijke verschrijving hoeft het antwoord niet fout te maken. Hierbij denken we aan overschrijffouten bij citaten en het niet juist spellen van namen.
- Bij de beoordeling van afwijkende citaten geldt algemene regel 3.3. Dat betekent bijvoorbeeld ook dat een toevoeging aan het citaat het antwoord niet per definitie fout maakt.
- Bij de correctie van een kolon geldt dat alle punten verloren gaan als de strekking van de vertaling heel anders of volkomen fout wordt. Zie ook vakspecifieke regel 3.
- Tijdfouten zorgen voor aftrek van één scorepunt, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift of in het geval dat vakspecifieke regel 3 van toepassing is. Op grond van vakspecifieke regel 1 en algemene regel 6 moet eenzelfde tijdfout steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift.
- Herhalingsfouten in de vertaling, bijvoorbeeld een verkeerde betekenis van een woord, verkeerde naamval of verkeerd getal, moeten op grond van vakspecifieke regel 1 en algemene regel 6 steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift. De ernst van de fout, -1 of -2, dient bepaald te worden op grond van de vakspecifieke regels 3 en 5.
- Als in het correctievoorschrift een toevoeging tussen haakjes staat, dan is een toevoeging van een deel van de tekst tussen haakjes niet fout, tenzij het correctievoorschrift anders vermeldt.

Vraag 2

In de vergadering werd gevraagd of bij het eerste stadium verwezen moet worden naar Hamilcar of dat 'uiterlijk' een voldoende antwoord is. Het woord *redditum* (r. 2) geeft aan dat het hier niet om Hannibals uiterlijk in het algemeen, maar juist om de uiterlijke gelijkenis met Hamilcar gaat.

Advies: ken geen punten toe indien een leerling alleen 'uiterlijk' noteert als eerste stadium, zonder in te gaan op de gelijkenis met Hamilcar.

Er werd opgemerkt dat leerlingen bij het tweede stadium een concrete uitwerking van gedrag, karakter of kwaliteit geven.

Advies: ken een punt toe indien een leerling bij het tweede stadium een concrete uitwerking geeft van gedrag/karakter/kwaliteit op basis van r. 4 t/m 6.

Vraag 3

'De comparativus *diversissimas*' werd besproken in de landelijke vergaderingen. Het correctiemodel biedt de mogelijkheid om alleen *diversissimas* goed te rekenen. Het toevoegen van een andere grammaticale term dan 'superlativus' of een synoniem daarvan maakt het antwoord fout.

Advies: volg het beoordelingsmodel.

Vraag 5

De vraag werd opgeworpen vanuit welk perspectief 'normaal' benaderd moet worden. In de vraag wordt benoemd dat Hannibal afwijkt van wat normaal gevonden wordt. Een correct antwoord moet ingaan op het gedrag dat normaal gevonden wordt. Als de leerling eerst iets formuleert over Hannibal, maar daarna ingaat op het 'normale' gedrag, maakt dit het antwoord niet fout.

Advies: niet foutrekenen indien een leerling eerst ingaat op Hannibal, maar daarna ingaat op het 'normale' gedrag.

Vraag 8

Uit het antwoord moet begrip blijken van de notie van versnelling. Dat kan op de volgende manieren geformuleerd worden:

- Dat er in het eerste tekstgedeelte méér regels worden gebruikt dan in het tweede tekstgedeelte om dezelfde tijdsspanne te omschrijven.
- Dat het eerste tekstgedeelte een algemene beschrijving omvat waar geen tijd verstrijkt, terwijl het tweede tekstgedeelte drie jaar behandelt binnen drie regels.

Voor de kern van een goed antwoord is de notie dat het om precies drie jaar gaat niet noodzakelijk.

Advies: Reken antwoorden niet fout waar in plaats van 'drie jaar' een minder specifieke jaaraanduiding staat (bijv. 'enkele jaren').

Vraag 21

Omdat in de vraagstelling niet expliciet om een grammaticaal gegeven wordt gevraagd, kunnen op grond van algemene regel 3.3 ook andere dan puur grammaticale onderbouwingen (bijv. woordvolgorde) goedgekeurd worden, mits de toelichting ingaat op het Latijn en vertaling(en).

Advies: ken een scorepunt toe indien een leerling een andere dan puur grammaticale onderbouwing geeft, mits de toelichting correct ingaat op het Latijn en vertaling(en).

Vraag 24

De dood van Hannibal bleek niet in de syllabus te staan. In de tekst van Nepos (par. 7) staat dat Hannibal na Zama uiteindelijk uit Carthago vlucht. Over Hannibals dood wordt echter niet expliciet gerept. De VCN heeft hier een melding van gemaakt bij het CvTE.

Advies: volg het beoordelingsmodel in afwachting van een reactie van het CvTE.

Proefvertaling

Vanwege de opmerkingen over herhaalfouten in kolon 28, 30, 33 en 43 is het goed om hier nogmaals te verwijzen naar de algemene regel die hierboven in de inleiding ook is genoemd: herhalingsfouten in de vertaling, bijvoorbeeld een verkeerde betekenis van een woord, verkeerde naamval of verkeerd getal, moeten op grond van vakspecifieke regel 1 en algemene regel 6 steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift.

Kolon 26

De vertalingen 'van wie'/'wiens'/'waarvan' zijn gebaseerd op het Nederlands taaleigen, maar geven de inhoud van de Latijnse grammatica goed weer.

Advies: 'van wie', 'wiens' of 'waarvan' niet foutrekenen.

Kolon 27

Met alle mogelijkheden die het beoordelingsmodel geeft is ook een vertaling met 'door colonnes' voor *agminibus* hier te verdedigen.

Advies: 'door colonnes' niet foutrekenen.

Kolon 30

Het getal *mille et ducenti* is op verschillende manieren geïnterpreteerd. Volgens het beoordelingsmodel moet er een concreet getal genoemd worden. Een leerling die tot de vertaling 'leiders' voor *ducenti* komt, heeft de aantekening 'vul aan: soldaten' genegeerd.

Advies: breng bij een leerling die een concreet, maar niet het juiste getal als vertaling geeft voor mille et ducenti (bijv. 2000) één scorepunt in mindering.

Breng bij de vertaling 'leiders' voor ducenti twee scorepunten in mindering.

Kolon 31

1200 soldaten in het leger van de consul is in het Nederlands equivalent aan 1200 soldaten van het leger van de consul.

Advies: 'in het leger van de consul' niet foutrekenen.

Kolon 33

Het woord *ea* moet volgens de aantekening verwijzen naar *castra*. Dit kan worden gerealiseerd door de vertaling 'daar'.

Advies: 'daar' niet foutrekenen.

Kolon 37

In de vergadering wordt ingebracht dat 'leger' als collectief van 'legioenen' een correcte vertaling oplevert.

Advies: 'leger' niet foutrekenen.

Kolon 38

Elke formulering die erop neerkomt dat de consul zich bij zijn troepen voegde, is onjuist.

Advies: ken geen punt toe indien de formulering erop neerkomt dat de consul zich bij zijn troepen voegde.

Kolon 39

Een asyndeton mag worden opgevuld. Op grond van algemene regel 3.3 kan naast 'en' als opvulling ook gepleit worden voor 'met' als passabele keuze.

Advies: 'met' niet foutrekenen.

Kolon 46

Als een leerling in kolon 45 *vovit* vertaalt met een vorm van het werkwoord 'wensen', is het logisch dat die leerling 'dat' vertaalt voor *si* (in kolon 46). In dat geval kan men nog 1 scorepunt voor kolon 46 toekennen, mits de rest van dit kolon goed is.

Advies: Breng slechts één scorepunt in mindering indien si vertaald is als 'dat', indien de leerling in kolon 45 vovit met een correcte vorm van 'wensen' heeft vertaald.